

הכנס השנתי של היזמה למחקר יישומי בחינוך 2.1.2019 | כ"ה טבת תשע"ט

טיפוח מיומנויות חברתיות-דגשיות (SEL) במערכת החינוך

מושב שלישי – הערכה ומדידה של SEL

ד"ר חגי קופרמינץ: מדידת SEL לשם מה וכיצד? (לצפייה בהרצאה ובמצגת)

ד"ר קופרמינץ מציג את השאלות המרכזיות בהקשר למדידת SEL – מה למדוד? לשם מה? כיצד למדוד?

לדבריו, השפה של המחקר בחינוך ניזונה במידה רבה מהמחקר הפסיכולוגי, והיא עדיין שפה "רפואית" של בעיות (המעבר בין טיפול למניעה, אבחון, מיון פרטני וכיו"ב). ד"ר קופרמינץ מציע לשקול מעבר לשפה חיובית, של גדילה והתפתחות, ללא המורשת הקלינית. לדבריו, ניתן לזהות התחלה של מעבר לכיוונים אחרים.

סוגיות של תוקף והערכה

- איך מתמודדים עם תוקף? השאלה של תוקף רחבה יותר ומדברת על שיקול דעת ועל הרציונל לתמוך בהלימה של המסקנות מהמדידה (בפסיכולוגיה וחינוך הסקת מסקנות היא תהליך פרשני). בתחום החינוך לכל מדידה יש השלכה מעשית, שאינה רק מחקרית אלא מכוונת לפעולה ברמה כזו או אחרת.
- יש צורך במגוון של כלים המיועדים לאיתור תלמידים בעייתיים, כי כאן הסיכונים הם גדולים – חוסר אבחון או טיפול מיותר. כדי לענות על הצורך נדרש מערך דיאגנוסטי, המחייב השקעה וכרוך בעלויות.
- המשמעות החברתיות של ההערכה – הסכנה הגדולה היא סכנה של תיוג. יש מתח בין פונקציות מסכמות לפונקציות מעצבות של הערכה.
- בהערכת תוכניות התערבות יש חשיבות עליונה ליכולת למדוד את התהליכים ולא רק את התוצרים.
- תמהיל הכלים צריך להיות מותאם לדגשים של כל תוכנית, מה רוצים לקבל מההערכה – לדעת האם התוכנית עובדת או להשתמש במידע ולהזין אותו בזמן הפעלת התוכנית כדי להביא לשיפור.
- חשוב לשים לב להקשר השונה שבו מופעלות תוכניות – אותה תוכנית תפעל באופן שונה בבתי ספר שונים כפונקציה של הון אנושי, משאבים וגורמים נוספים. כל מוסד חינוכי הוא כעין אקו-סיסטם שלם, וצריך להתייחס להתאמות של התוכנית במקומות שונים. חשוב גם למצוא את האיזון הנכון בין מדיניות המוכתבת מלמעלה (ועלולה לעורר התנגדות) לבין יוזמות מקומיות (שלעיתים חסרה בהן המומחיות).
- דוגמה למערכת הערכה אלטרנטיבית – איחוד של מחוזות בקליפורניה מבצע איסוף נתונים על מספר היבטים של כישורים חברתיים-רגשיים. בכל אחד מהיבטים משווים בין קבוצות אתניות שונות כדי למפות ולזהות צרכים, ואז מנסים לתת מענה ברמה המערכתית.

הכנס השנתי של היזמה למחקר יישומי בחינוך

2.1.2019 | כ"ה טבת תשע"ט

טיפוח מיומנויות חברתיות-דגשיות (SEL) במערכת החינוך

כלי מדידה

- בנושא המתודולוגיה עדיין אין התקדמות. רוב הכלים עדיין מבוססים על שאלוני דיווח עצמי של תלמידים או של מורים. שואלים את התלמיד שאלות שכבר גלומה בהן תפיסה של מהו ניהול עצמי. צריך לשאול את עצמנו מה עובר בראש של התלמיד שקורא שאלות כמו "כמה פעמים בחודש האחרון הייתי מוכן ללימודים?" האם התלמיד יכול בכלל להבין את השאלה ולהיזכר? האם ביכולתו להעיד על עצמו בצורה אמינה? כמו כן כאן יש רלוונטיות למידת הסיכון – high stakes – אם לתוצאות יש משקל עתיר סיכון זה כמובן משפיע על התשובות.
- סוג נוסף של כלי מדידה הוא מבחני ביצוע. אחד המבחנים הקלסיים הוא "מבחן המרשמלו", הבוחן יכולת דחיית סיפוקים. הבעיה במבחני ביצוע היא השפעה של גורמים לא רלוונטיים על ההתנהגות – construct irrelevant variance.
- בקביעת כלי המדידה צריך לקחת בחשבון לא רק את הנאותות הפסיכומטרית שלהם, אלא גם את הצרכים והיכולות של המורים ושל צוות הניהול, שאינם אחידים בכל בתי הספר.
- יש פיתוח של כלים ניסיוניים וחדשניים המשלבים טכנולוגיות חדשות, חלקם מבוססים על סימולציות של סיטואציות חברתיות. עדיין אין עדויות מספקות על המהימנות שלהם.